

בעזה"ש"ת

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו

בימי חג השבועות

שנת תשס"ט לפ"ק

יוצא לאור ע"י

מכון מעדני מלך וויען

גליון תקס"א

להשיג אצל
מכון מעדני מלך וויען

185 Wilson St.
Brooklyn N.Y. 11211
718.388.1751.#117

חג השבועות

בכניסת החג ליל א' דשבועות תשס"ט לפ"ק

יהודה, שהיו עסוקות בהלכות גרים ע"כ. והיינו שנתנו ונשארו צדיני גירות לשבוע אל דת היהודים. ונראה כי הכתוב אומר, לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' וגו', על דבר אשר לא קדמו אחתם בלחם וצמים בדרכך בלחם וממנרים (דברים כג-ד). ויש מקום לדון אי עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית. והלכה זו היתה עמומה גם בדורות שלאחריו, כמו שאמרו חז"ל (יבמות עו): שאמר דואג לשאל המלך על דוד, שאל עליו אם ראוי לבא בקהל אם לאו, משום דאחי מרות המואבית. ואמר לו אבנר תנינא עמוני ולא עמונית וכו', דמפרש טעמא דקרא, על דבר אשר לא קדמו אחתם בלחם וצמים, דרכו של איש לקדם, ואין דרכה של אשה לקדם וכו'. ופריך היה להם לקדם אנשים לקראת אנשים, ונשים לקראת נשים וכו'. ועמשא חגר חרבו כישמעאל

הנה, אנו קורין בחג השבועות מגילת רות, וכמה טעמים נאמרו בדבר, ונראה צוה עוד, כי הכתוב אומר ותקם היא וכלותיה ותשב משדי מואב וגו', ותלכנה בדרכך לשבוע אל ארץ יהודה (רות א-י). ויש לומר כי רות זכתה צמה שבאת להתגייר, שממנה נמנה מלכות בית דוד, כי צועו הוליד את עובד, ועובד הוליד את ישי, וישי הוליד את דוד (ד-כא), וממנה נתגלה משיח בן דוד, אשר בוא יבוא לגאלינו, והוא ישוב את שבותנו לארץ יהודה. ואם כן הלכה רות כעת להדרך שתגרום שיצת בני ישראל לארץ יהודה. וזה שאמר, ותלכנה בדרכך לשבוע אל ארץ יהודה, כי דרך זו הולכה אותה להוליד הגואל ישראל, שישב את עם ה' לארץ יהודה.

ובמודרש רבה (שם ז-יג) דרשו, ותלכנה לשבוע אל ארץ

תשאר מואציות אז תמלאו מנוחה, לא כן אם תתגיירו, לא תוכלו לצא צקהל ה', ולא תמלאן מנוחה אשה בית אישה.

ובזה יוצן מה שאמרה לה נעמי, למה תלכנה עמי, העוד לי צנים צמע, והיו לכם לאנשים וגו' (א-יא). ולכאורה שקלית אינשי מעלמא, ורק להצנים של נעמי תשצרנה, ולהן תעגנה לצלתי היות לאיש. אך הכוונה שנעמי אמרה לה, את רוצית להתגייר, תדע כי לא תוכל להנשא אז, כי לא יצא מואצי צקהל ה', והלכה זו לא תצררה עדיין לרצים כי מואצי ולא מואצית. והראיה שהפלוגי אלמוני גם אחר זה לא רצה לגאול, ואמר פן אשחית את נחלתי (ד-ו), וצרש"י לתת פגם צורעי שנאמר לא יצא עמוני ומואצי, וטעה צעמוני ולא עמונית ע"כ. והוסיפה נעמי לומר לה, הן אני יודע הלכה זו, ואם היה לי עוד צנים, לא הייתי חושש לזה, אצל הלהן תשצרנה עד אשר יגדלו, הלהן תעגנה לצלתי היות לאיש.

ועל זה השיבה רות שהיא מוחלטת להתגייר, ולקבל על עצמה דת יהודית, הגם שלא תוכל לצא צקהל

ואמר, כל מי שאינו שומע הלכה זו ידקר צחרצ, כך מקובלני מצית דינו של שמואל הרמתי, עמוני ולא עמונית מואצי ולא מואצית ע"כ.

ולכן כאשר הלכו נעמי ורות לארץ יהודה, ורות רצתה להתגייר, היו עוסקות אז בהלכות גרים, אם תהיה רות ראויה לצוא צקהל, אי יחירו מואצית משום שאין דרכה לקדם. וזהו שאמר הכתוב, ותלכנה 'צדרך' לשוצ אל ארץ יהודה, שהיו דנים צמה שאמרה הכתוב, על דצר אשר לא קדמו אתכם צלחם וצמים 'צדרך' צנאחכם ממזרים, אי אין דרכה של אשה לקדם כלל, או היו לנשים לקדם לקראת נשים. ואז עדיין לא תצררה הלכה זו, וכמו שאמרו צירושלמי (יצמות ח-א) ותלכי אל עם אשר לא ידעת תמול שלשום (צ-יא), שאלו צאת תמול שלשום לא היינו מקצלים אותך ע"ש.

ועל כן אמרה להם נעמי שלא יתגיירו, כי לא יוכלו לצוא צקהל ה', וישארו צדודים כל ימי חייהם, ולא יוכלו להכלל צצית ישראל. וזהו שאמרה, יתן ה' לכם ומלאן מנוחה אשה 'צית אישה' (ב-ט), אם

להתגייר, אמר ה' עמכם, אתם מוזכרים את השם קודם לישראל. ואולי כוון, דאם הגרים יכולים להזכיר השם אחר תיבה אחת, אם כן הדין נותן שגם מואבי, שמפקיר את עצמו בגירותו שלא יוכל לבוא בקהל ה', יוכל להזכיר את השם גם בתיבה הראשונה, וה' עמכם.

וישוב אמר צעו לנערו הנצב על הקולרים, למי הנערה הזאת

וגו' (ז-ה). וכבר דקדקו חז"ל (שבת קיג:) וכי דרכו של צעו לשאול בנערה וכו' ע"ש. גם יש לדקדק שאמר 'למי הנערה הזאת, ולא אמר 'מי הנערה הזאת. ויש לומר דאיתא בגמרא (עבודה זרה כ.) רבי עקיבא ראה אשת טורנוסרופוס הרשע, ורק ושחק וזכה, רק שהיתה צאה מטפה סרוחה, שחק דעתידה למיגיירה ונסיב לה, זכה דהאי שופרא צלי צארעא. ופריך ולאסתכלי מי שרי וכו', ומשני קרן זוית הואי [כשפונה לימין או לשמאל ליכנס ממצוי למצוי, ופוגעין זה את זה בקרן זוית, ואינו רואה אותה מרחוק צאה כנגדו שיעצים עיניו] ע"כ. וכתב בחתם סופר (פ' תא פת.) דנראה דהא גופיה שנזדמנה לו בקרן זוית ונסתכל בה, סיבה היתה מאת

לעולם, ותשאר צדודה וגלמודה, היא מוכנת להפקיר את כל טובת ימי חייה, ובלבד שתזכה להתדבק בעם ישראל. ואמרה לנעמי, אל אשר תלכי אלך, וצאשר תליני אליו, עמך עמי ואלקין אלקי (א-טו). גם את אלמנה צדודה לן יחידית ציתה, צאשר תליני אליו, גם אני אלין יחידית כמותך, ואני מוכן להתגייר גם כאשר אנטרך ללון יחידי, ואין לי רק תשוקה אחת, עמך עמי ואלקין אלקי.

ואמר הכתוב, והנה צעו צא מצית לחם, ויאמר לקולרים ה' עמכם וגו' (ז-ג). ויש לומר דאיתא בגמרא (חולין נא.) חביבין ישראל לפני הקב"ה יותר ממלאכי השרת, שישראל מוזכרין את השם אחר שתי תיבות, שנאמר (דברים ו-ז) שמע ישראל ה' וגו', ומלאכי השרת אין מוזכרין את השם אלא לאחר שלש תיבות כדכתיב (ישעיה ו-ג) קדוש קדוש קדוש ה' צב"ע"כ. ובספר המאור הגדול להגר"א (פ' יתרו) כתב כי גרים עולים בזה צמעלה יתירה מן ישראל, שהגר מוזכר את השם אחר תיבה אחת, דכתיב ויאמר יתרו צרוך ה' וגו' (שמות יח-י) ע"כ. ולכן כאשר צא צעו להשדה, והרגיש מעלתה של רות שצאת

צקהל, ושאל למי הנערה, אם ראוי
היא לישראל.

ובאמת הביט בעו צרוח הקודש
וראה מה שעמיד לצאת

ממנה, וכמו שאמר הכתוב, ויאמר הצי
המטופחת וגו', וימד שש שעורים וישת
עליה (ג-טו). ובגמרא (סנהדרין ג.) וכי
דרכו של בעו ליתן מתנה שש שעורים,
אלא רמו לה שעתידין ששה בניס
לצאת ממנה, שמתצרכין בשש שש
צרכות וכו' ע"ש. וכתב צדקנות חתם
סופר (לשבוט ר"ט): דהגם דהתם
אינו מצורר אלא שעמיד לצאת מרות,
מכל מקום מסתמא הליץ נמי שעמיד
לצאת ממנו ע"ש.

ומבואר צירושלמי (ס) שרות היתה
הראשונה ששבה ממואב

לדת ישראל, ועל ידה נתחדשה הלכה
זו, ודרשו מהכתוב השבה משדי מואב
(א-כב), זו היא ששבה משדי מואב
תחלה ע"כ. וגראה הטעם שזכתה רות
לזה, היתה מטעם שרות היתה לנועה
ציותר, ובעו שאל למי הנערה, כי דבר
נניעות ראה בה, עומדות מעומד,
נופלות מיושב (שבת ס). ומבואר
צדקנות חתם סופר (שם ט.) שהנער
הפליג בצניעותה ואמר לבעו, נערה
מואבית היא וגו', ותאמר אלקטה נא

ה', לרמו לו מה שראה צרוח הקודש
שעמידה להחגייר ותנשא לו, דאי לאו
הכי לא יאונה לצדיק כל און (משלי
יב-כא), ורגלי חסידיו ישמור (שמואל א
ב-ט) ע"כ.

והנה בעו גדול הדור היה (רו"ר
ה-טו), ונקרא בעו צו עו,

תקוף על יצרו (תיקו"ז לא עה:), והיה
צדיק גמור ונוהר בהסתכלות, ולא
יאונה לצדיק כל און. וכיון שמן
השמים סיבצו שראה אותה, מסתמא
היא סיבה מן השמים שישאנה. ואיתא
בגמרא (בבא בתרא נא.) שאותו היום
שבאתה רות לארץ ישראל, מתה אשתו
של בעו ע"ש. וכיון שמן השמים

נודמנה שיראנה, הרי זה לסימן שהיא
מוכנת לו, ולכן שאל על הנערה היתה
מי היא. והוסיף בשאלתו 'למי הנערה
הזאת, למי היא ראוי, אם מותרת
היא לצוא צקהל ישראל. ובעו צירר אז
הלכה זו, ועל ידו נתחדשה הלכה זו
של מואבית ולא מואבית (ירושלמי ס),
והוא מטעם שאין דרכה של אשה
לקדם בלחם וצמים. וזהו שאמר
הכתוב, והנה בעו צא מצית לחם וגו',
ויאמר למי הנערה הזאת, כי הוא צא
מדיון של 'לחם', אם דרכה של אשה
לקדם בלחם, ומואבית מותרת לצא

שישאנה ויפרוס כנפיו עליה, וזהו מסירת נפש רבה, ועבור זה ישלם לך ה' שכרך, ותהי משכורתך שלמה, ואמרו (ילקוט רות תרצ) שלמה כתיב, רמו לה שלמה ינח ממנה ע"כ. ואמר לה לעת האוכל, גשי הלום (ב-יד), ואמרו חז"ל (שבת קיג:) רמו רמו לה, עתידה מלכות בית דוד לנצח ממך דכתיב ציה הלום וכו' ע"ש.

וְלִדְהוּרֹת נתן צוה על מאמרם (דצ"ר ד-ה) אמר הקב"ה שמעו לי, שאין אדם שומע לי ומפסיד ע"כ. ורות שהפקירה עצמה לכבוד ה', זכתה ציותר מכל ישראל, לנצח מחלציה מלכי בית דוד, עד משיח בן דוד. ולכן כאשר בא זמן קבלת התורה, ומתעורר אלל כל אחד קבלתה כאלו היום ניתנה, אנו קורין מגילת רות, לזכור על מסירת נפשה של רות, שבאת לחסות תחת כנפי השכינה, גם אם לא תהיה מותרת לבוא בקהל, והכריזה עמך עמי ואלקיך אלקי. ואם זאת השיגה גויה מואצית, מכל שכן זרע בני ישראל, שנשמתם חלוצה מכסא הכבוד, צודאי שאין להציע על המניעות, ולמסור נפשו לתורתו ועבודתו. וגם אם יעמדו לפניו

ואספתי צעמרים 'אחרי' הקוראים, כל מקום שנאמר אחרי מופלג, רחוק הרבה מן הקוראים. ואמר 'ותצוה ותעמוד' בשעה, אם ראתה שעל ידי מהירות הקליטה התקרבה אל הקוראים, היא עומדת זמן מה, עד שנתרחקו הקוראים ממנה ע"כ. וכיון שדין זה של מואצי ולא מואצית, היא מזד חיצו הנניעות, שאין דרכה של אשה לקדם, על כן רות צניעותה היחירה, זכתה שנתגלה על ידה הלכה זו של מואצי ולא מואצית.

וְאָמַר לה צעו, ישלם ה' פעלך, ותהי משכורתך שלמה מעם ה' אלקי ישראל, אשר באת לחסות תחת כנפיו. כי היתה בגירותה של רות מסירת נפש עד אין שיעור, חוץ מעויבת אציו ואמה ומוולדתה ועמה, עוד תהיה גלמודה וצדודה בישראל, שלא תוכל לבוא בקהל ה', והכל כדאי עצורה, ובלבד שתוכל לחסות בצל ה'. והנה מנינו להלן שאמרה רות לצעו, אנכי רות אמתך, ופרשת כנפיך על אמתך (ג-ט), וצרש"י כנף בגדיך לכסותי בטליתך, והוא לשון נישואין ע"כ. וזהו שאמר לה צעו, אשר באת לחסות תחת כנפיו דייקא, אצל לא תחת כנפיו של איש מזרע ישראל

קישויים רצות ונסיונות עצומות, יזכור שאין אדם שומע לי ומפקיד, וכמו שאנו רואים צרות.

ויסופר על גדול אחד ששאלו אותו על מה שהחסידיים זהירין להרצות בטבילה במקוה. ואמר הלא אנו רואים בגוי שצא להתגייר, שלא נכנס בדת יהודית אלא בטבילה. ואם כה גדול כח הטבילה לעשות מגוי יהודי, מכל שכן שפועל ועושה מיהודי

פשוט יהודי יותר טוב ע"כ. ואם הגויה המואצית זכתה להשגות כאלו, ונתעלתה לרום הקדושה, אם המלכות, מכל שכן שאנו יכולים להגיע להתעלות. וכה יתן ה' שנוכל לקבל התורה מתוך שמחה וטוב לב, צהארת עינים בתורה ומנוחה, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תורתך. והשיאנו ה' אלקינו את צרכת מועדיך לחיים ולשלום לשמחה ולששון, עדי נזכה לקבל פני משיח דקנו צ"א.

בקידושא רבה יום א' דשבועות תשס"ט לפ"ק

לך אל העם וקדשתם היום ומחר (שמות יט-י). ואמרו חז"ל (שבת פו:): שהוסיף משה יום אחד מדעתו ע"ש. ועיין בתורת משה (פ' יתרו קג). שצ"א טעמו ונימוקו של משה בזה. ועל פי דרכו יש לומר עוד, דאיתא בגמרא (שם פו:): דרבי ישמעאל סבר שלש עונות צעין, דשכבת זרע שפלטה אשה לאחר שלשה עונות נסרח ואינה מטמאת עוד. ורצנן סברי שש עונות שלמות צעין. ובעי רב פפא שכבת זרע של ישראל צמעי כותית מהו, ישראל דדאיגי צמנות [לקיים מצוות,

וחרדים בדבר, ומתוך דאגה מתחממין, כדכתיב (תהלים לט-ד) חס לבי בקרבני, חזיל [חס] גופייהו, עכו"ם דלא דאיגי צמנות לא. או דלמא כיון דאכלין שקצים ורמשים חזיל גופייהו ע"כ.

ובפשיטות נראה דגם קודם מתן תורה, שלא היה להם רק שבע מצוות בני נח, והמצוות שנלטו צמרה, גם בזה היו דאוגים וחזיל גופייהו, ולאחר שלש עונות היה נסרח. אמנם בתורת משה שם כתב, דקודם מתן תורה עדיין לא דאיגי

כאחד כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, מיד הוא דייגי וחזיל גופייהו, כדאמרן חז"ל (בבא מציעא פד.) גבי ריש לקיש, מבי קביל עליו עול תורה מיד נחלש כחו, והכא נמי דכותיה ע"כ].

אמנם משה רבינו כפי מדתו, שהיה עניו מאד מכל האדם, ודרכי הענוים שחושדים עצמם תמיד שיפלו ממעלתם, על כן חשש משה שהגם שלפי שעה הם צמדריגה זו, יתכן שבמשך הימים יתקרר אהבתם, ולא יהיה נסרח צמעייהם בשלש עונות, ולא יוכלו לקבל את התורה צטהרה, על כן כדי לזכות את כולם, הוסיף משה יום אחד 'מדעתו', היינו לפי דעתו שהיה שפל ועניו, הוסיף יום אחד כדי שתהא שש עונות שלימות, וזוה יוכלו לקבל התורה צטהרה.

עוד יש לומר בזה, דהנה צחורת משה (שם) כתב לצאר, בזה דהוסיף משה יום אחד מדעתו, מאי דרש, וקדשתם היום ומחר, היום כמחר, מה מחר לילו עמו, אף היום לילו עמו, ולילה דהאידינא נפקא ליה, שמע מינה תרי יומי לזר מהאידינא ע"כ. והקשו צחוס' דאם כן אין זה מדעתו, דהלל זהו היקש גמור, והיקש

במנות הרבה, וגם בשקלים ורמשים לא נתגאלו ישראל צמזרים (מד"ר בשלח). ולכאורה לפי זה אין אמר ה' רק וקדשתם היום ומחר, שלא הוצרכו אלא לשלש עונות, הא לא חזיל גופייהו.

וגראה כי מגודל התשוקה שלהם לקבלת התורה, התלצה נפשם צאש להצה, עד שנעשו כמלאכי אש, והקדימו נעשה לנשמע, רו שמלאכי השרת משתמשים בו, ונתקיים בהם צאמירת נעשה ונשמע, צהגיגי תצער אש דצחתי בלשוני, ולא הוצרכו אלא לשלש עונות, כי נחחמם גופם. - ושמעתי מכ"ק אצא מארי ז"ל, שהגה"ק צעל מנחת אלעזר ז"ל היה שוצת פעם אלל הרה"ק רצי דוד משה מטשורטקוב ז"ל, ושאלו אותו אם נכון מה שאומרים שצעה שמקדש על הכוס, היין שצחוכו חוסם. והשיב, איצ די ויין האט געקאכט ווייס אין נישט, אצער אז ער האט געקאכט ציי קידוש, קען אין מעיד זיין ודפח"ס. וכמו כן ישראל היו עומדים בלהצ אש צקרצחם לפני הר סיני, והיה חס לבס צקרצס. - [ושוצ ראיתי צחחם סופר (פ' יתרו קצ.) דלריך לומר דמכיון שקבלו עליהם ואמרו כולם

אנו אומרים ציוס א' לשצעות יוס
מתן תורתנו, הלא אנו קיימא לן צו'
צסיון ניתנה תורה. ועל פי הנ"ל
אחי שפיר, כי מתי נודע לנו
שהקצ"ה הסכים שיהא לנו דין ישראל
ולוהי'אנו מכלל דין צן נת, זה היה
ציוס ג' של ימי הגבלה שהוא ו'
צסיון, שעל פי חשבון הנ"ל היה
ראוי שתנתן צו התורה, ומכל מקום
לא היה כן, ולא צא הקצ"ה ליתן
התורה עד לפרא 17', שמע מינה
שהסכים לזה שדיננו כישראל, אס כן
אז נעשינו ישראל, וראוי לקרותו יוס
מתן תורה ע"כ.

אמנם יש לומר צזה עוד, שהגס
שהקצ"ה הסכים עם משה
שדינס כישראל, אף על פי כן היה
חושב להס אז שהלילה הולך אחר
היוס, והוא על פי שאמרו חז"ל (חולין
פג.). דצקדשים לילה הולך אחר היוס
[דכתיב (ויקרא ז-טו) ציוס קרבנו יאכל
לא יניח ממנו עד צוקר, אלמא לילה
שלאחריו קרי יוס קרבנו עד הצקר]
ע"כ. וכאשר אמרו צני ישראל נעשה
ונשמע, החשיב אותס ה' כקדשים, כי
האדם המקבל על עצמו עול התורה,
שלא יעשה דצר וחצי דצר כרצונו,
אלא מה שהוא רצון אדונו, והוא

לאורייתא ע"ש. וכתב דהנה צישראל
היוס הולך אחר הלילה, וצצן נח
הלילה הולך אחר היוס. וישראל קודס
מתן תורה היה להס דין צן נת, ואכל
צן נח הלילה הולך אחר היוס, אס כן
היה שני ימים שלימים עם הלילות
היוס ולילו עמו מחר ולילו עמו, אכל
משה קדש אותס צקדושת ישראל
שיהא להס דין ישראל, ומשה היה
מקריב צהר סיני צחיים ושלמים וצנה
שמים עשרה מצצות כנגד שנים עשר
שצטי ישראל כמצואר סוף פרשת
משפטים, וזה היה עוד קודס מתן
תורה (עיין רש"י סס כד-ה), ואין צן נח
רשאי להקריב שלמים אלא עולות,
ומדהקריבו גס כן שלמים כדכתיב
צקרא (סס ה') ויצחו צחיים שלמים,
מוכח שהיה להס עוד קודס מתן
תורה דין ישראל, וצפרט אחר שכבר
נצטוו כמה מצות צמרה, וכיון שהיה
דינס כדין ישראל לפיכך הוסיף יוס
אחד שדרש היוס ומחר מה מחר לילו
עמו אף היוס לילו עמו, כי אכל
ישראל היוס הולך אחר הלילה וכבר
עבר לילו ע"כ.

והכפיל דצרו צדרשות חתס סופר
(לשצעות רפד.), לתרץ צזה
מה שהקשה מג"א (סימן תמד), איך

הוסיף יום אחד, היום כמחר, גם אלל
ההדיוטים.

והנה שלימות הקרבן הוא צהשמיטה,
ולכן אמרו חז"ל (שבת פח):
שכל דיבור ודיבור שיצאה מפי הקצ"ה
יצאתה נשמתן של ישראל שנאמר (שיר
ה-1) נפשי יצאה בדברו ע"כ. והיינו
שבשעת אמירת נעשה ונשמע נעשו
קדשים, ובמתן תורה היתה הקרבנות
צ"צאת נפשם. [ונתעוררתי מצני הרב
יהושע שליט"א, דמהאי טעמא אמרו
במדרש רבה (שהש"ר ד-טו) שנתרפאו
כולם מהמומים, ולא היה בהם לא
חגרין ולא סומיין וכו' ע"ש. כי כל
אשר צו מוס לא תקריבו, כי לא לרצון
יהיה לכם (ויקרא כז-כ). על כן נתרפאו
כולם, להיות כל אחד כקרבן כליל לריח
ניחוח אשה לה', ונתמלל כל העולם
כולו בצשמים בכל דבור ודבור מהריח
הניחוח].

מפקיר עצמו וכל רעותיו לקבל על
עצמו עול המצות, הרי הוא כמקדיש
עצמו לקרבן לה'. והוא על דרך שכתב
בש"ת חתם סופר (או"ח סימן ר"ח ד"ה
דף ט) צמה שאמר ה' לאברהם,
והעלהו שם לעולה (בראשית כז-3),
דהאמת צה שצודאי היה יצחק עולה
כולו כליל, ונתקיים דיבור ה' והעלהו
שם לעולה, כי צן אדם הנותן נפשו
לשחיטה והקטרה, הרי נפשו כולו כליל
לה' וכו' ע"ש.

וביזן דבקדשים הלילה הולך אחר
היום, שפיר אמר ה'
'וקדשתם' היום ומחר, שהם צחי'
קדשים, והיום לילו עמו, ומחר לילו
עמו. אבל משה חשש שאין כולם
במדריגה זו, כי האדם יראה לעינים,
ואם יפלו ממדריגתם ויפגמו, אז אלל
יחידים הללו לא יהיה היום ומחר
שזין, כי היום אין לילו עמו, על כן

נעילת החג שבועות תשס"ט לפ"ק

לאחר מתן תורה כאשר התכוננו
ישראל לשוץ לביתם מהר חורב, ואמר
להם שוץ לכם לאהליכם, אבל למשה,

לך אמור להם שוץ לכם לאהליכם,
ואתה פה עמוד עמדי ואדברה
אליך וגו' (דברים ה-10). והיינו כי

קשה, איך מנע יום אחד שלם קיום התורה מהכלל ישראל. ומה גם שדרשו חז"ל (עבודה זרה ג.) מאי דכתיב (בראשית א-לא) יום השישי, מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר, אם ישראל מקבלין את תורתו מוטב, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו וזוהו. [והכי משמע ויהי ערב ויהי בקר יום השישי, של ששה בסיון, שעתידין ישראל לקבל התורה] ע"כ. וכיון דלרבי יוסי לא ניתנה תורה עד שבעה בסיון, איך לא חזר העולם לתוהו וזוהו ביום השישי, וכבר הקשו בתוס' שם כן.

ובמפרשים איתא, כי אני ה' לא שניתי (מנלכי ג-ו), וכיון שעלה במחשבה לפניו ית"ש ליתן תורתו ביום השישי, זכו ישראל באמת אז להשיג כל התורה כולה מעצמם, ועל דרך שמנינו באברהם אבינו, שקיים כל התורה כולה קודם שניתנה (יומא כח:), שהיו כליותיו נוצעות חכמה להשיג את התורה. וכמו שפירשו (בהגדה של פסח) אלו קרבנו לפני הר סיני, ולא נתן לנו את התורה דיינו. והיא פליאה מהו המעלה של קריבות הר סיני עלי נתינת התורה. אך ישראל צעמדם שם

הצני עליה, להם אמר פה עמוד עמדי, יש לעמוד קצת ולהתבונן קודם ששזים לחיי יום יום, צמה הוא הולך הציתה ומה הוא מציא איתו עמו. ועל דרך החסידים הראשונים שהיו שוהין שעה אחת גם אחר התפלה (ברכות לז:), להתבוננות ולעשות חשבון מה רכש בתפלתו, ואיך יהיה התנהגותו בלאתו מצית המדרש.

הבתוב אומר (שם ד-ט) רק השמר לך ושמור נפשך מאד, פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך וגו', יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בתורב, באמור ה' אלי הקהל לי את העם ואשמיעם את דברי, אשר ילמדון ליראה אותי כל הימים וגו'. ויש צוה אריכות הלשון טובא, פן תשכח יום אשר עמדת וגו'. וגם סיום הכתוב צריך ביאור, אשר ילמדון ליראה אותי כל הימים, ודי באומרו, ואשמיעם את דברי לעשות אותם.

וידיע קושיית המגן אברהם (סימן תגז) לרבי יוסי שהוסיף משה יום אחד מדעתו (שבת פז.), אם כן נתינת התורה היתה ביום שבעה בסיון, ואיך אנו אומרים ביום השישי זמן מתן תורתנו. וגם על משה עצמו

להיות עודר צו [להשתכר ממנו כדי
לאכול] ע"ש.

ואיתא צרמז"ס (ה' תשובה י-ה) אל
יאמר אדם הריני עושה

מצות התורה ועוסק בחכמה, כדי
שאקבל כל הצרכות הכתובות בה, או
כדי שאזכה לחיי העולם הבא, ואפרוש
מן העצירות שההירה תורה מהן,
כדי שאגלגל מן הקללות הכתובות
בתורה, או כדי שלא אכרת מחיי
העולם הבא, אין ראוי לעבוד את ה'
על הדרך הזה, שהעובד על דרך זה
הוא עובד מיראה, ואינה מעלת
הנביאים ולא מעלת החכמים, ואין
עובדים ה' על דרך זה אלא עמי
הארץ והנשים והקטנים, שמחנכין
אותן לעבוד מיראה עד שתרצה דעתן
ויעבדו מאהבה. העובד מאהבה,

עוסק בתורה וצמצות והולך בנתיבות
החכמה לא מפני דבר בעולם, ולא
מפני יראת הרעה, ולא כדי לירש
הטובה, אלא עושה האמת מפני
שהוא אמת, וסוף הטובה לבא בגללה.
ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד
ואין כל חכם זוכה לה, והיא מעלת
אברהם אבינו שקראו הקב"ה אוהבי
(ישעיה מא-ח), לפי שלא עבד אלא
מאהבה, והיא המעלה שזונו בה

השיגו מעצמם התורה, ולא הוצרכו
לנתיבות. ומהאי טעמא ויוצא משה
את העם לקראת האלקים (שמות
יט-יז), ומצואר צמדרש שהיו ישנים
והוצרך משה להוציאם, כי כבר זכו
להשיג כל התורה מעצמם. וממילא
יום השישי הוא צאמת יום מתן
תורתנו. אך ירידת ה' על הר סיני,
ולשמוע דברי אלקים חיים מפי ה',
זה היה רק למחרתו ציום שצעה
צסיון (ועיין בזה בקדושת לוי ליקוטים
תנ"ד). אך אכתי צריך ציאור, מה
הוסיף נתינת התורה ציום השציעי,
אחרי שכבר השיגו הכל ציום השישי.
וצפשוטו הכוונה כדי שיהיו מצוויים
ועומדים, כי גדול המצווה ועושה
יותר ממי שאינו מצווה ועושה (צצא
קמא לנ.).

וגראה בזה עוד, דאיתא צמשנה
(אבות א-ג) אל תהיו כעצדים
המשמשים את הרב על מנת לקבל
פרס, אלא הוו כעצדים המשמשים את
הרב שלא על מנת לקבל פרס ע"ש.
ואמרו (גדרים סג). עשה דברים לשם
פעלם [לשם הקצ"ה שפעלם וזה
עליהם], ודבר בהם לשמם, אל תעשם
עטרה להתגדל בהם [שתלמוד כדי
להתעטר ולהתגדל], ואל תעשם קרדום

הקצ"ה על ידי משה שנאמר (דברים ו-ה) ואהבת את ה' אלקיך ע"כ.

וְלִפִּי זה סדר העבודה בתחלתו הוא שלא לשמה, מתחלה לתועלת גשמיות, לקבל הזכרות הכתובות בה, ושזו השלל לשמה עדינה יותר, לזכות לחיי העולם הבא, להיות מהנדיקים היושבים ועטרותיהם צראשיהם ונהנין מזיו השכינה. ושזו הוא צל למדריגה לעשות האמת מפני שהוא אמת, לעשות רצונו מפני גדול יראת רוממותו ית"ש, בגין דאיהו רב ושלט, ותעודתו להיות עזד נאמן ולעשות נחת רוח ליוצרו.

וְעַל זה רמזו, צריך רחמנא דיהיב לן אוריין תליתאי לעם תליתאי וכו' (שנת פח.), דקדר קיום מצות התורה הוא בשלש דרגות, פניות גשמיות, ושזו פניות רוחניות, עד שהוא עושה הדברים לשם פעלם. והוה הסדר אלל כל אדם, כי אי אפשר אחרת, 'זלעולם' יעסוק אדם בתורה וצמנות שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה צל לשמה (פסחים נ:).

וּבִיב אצל מארי זל"ל בצפרו ויאמר יהושע על תהלים (שנת). כתב

לפרש, אשרי איש ירא את ה' צמנותיו חפץ מאד (תהלים קיז-א), כי מי שהגיע צעודתו רק ליראת העונש, עדיין אינו מאושר, כי אינו רוצה בהמנות גופא, אלל עושה מחמת אהבת השכר, והמנות הם אללו רק למטרה שעל ידם יוכל לקבל שכר וטובה, ועיקר חשיבות העבודה הוא מי שעוזד ה' מיראת הרוממות, בגין דאיהו רב ושלט, ואדם כזה משתוקק לעצם המצוה עצמה. והוה שאמר אשרי איש ירא את ה', וצאזיה סוג יראה, אשר צמנותיו גופא חפץ מאד, עצם קיום המצוה שוה לפניו כל הון ע"כ. והוה צאמת כוונת חז"ל (עבודה זרה יע.) צמנותיו חפץ מאד, ולא צשכר מצותיו ע"כ. וצרש"י שעוזד את יוצרו מאהבת שמו ומאהבת מצות פיו, ולא לשם קיבול שכרו ע"כ.

וּבְזוּה היה נראה לצאר מאמרס (שם ז.) לעתיד לצוא מציא הקצ"ה ספר תורה ומניחו צחיקו, ואומר למי שעסק בה יבא יטול שכרו, מיד מתקבצין וצאין עוזדי כוכבים וכו', ואומרים לפניו רצונו של עולם הרבה שווקים תקנינו וכו', כדי שיתעסקו בתורה וכו'. שנאמר (ישעיה מג-ט) כל הגויים נקצלו יחדיו ויאספו לאומים,

הארץ וגו' (ירמיה ט-יא), דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקצ"ה בעלמו דכתיב ויאמר ה' על עוזם את תורת ע"כ. והיא תמוה דהרי עזיבת התורה הוא דבר הנראה לעינים, ולמה לא פירשוהו החכמים והנביאים. אך הכוונה הוא, כי צודאי קיימו ישראל מצות התורה, אבל לא היה לשם ה', אלא קרדוס לחפור זה, לאהבת הכבוד וכסף וכו', ודבר זה לא ניכר לבני אדם, כי רק ה' יראה ללצב והאדם יראה לעינים, ולכן לא יכלו החכמים לפרשו, כי אם ה' בעלמו. והו שאמר מי האיש החכם ויבן את 'זאת', שמבין כי קיום המצות אין לה חשיבות רק כשהיא 'זאת', ולא מעורב זה דבר אחר, רק צמנתיו חפץ מאד, הוא יוכל להבין על מה אצדה הארץ.

ובזה נבא אל המכוון, כי הנה צמתן תורה כתיב, וכל הרואים את הקולות ואת הלפידים וגו', וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק (שמות כ-טו). וחון מפשוטו של מקרא, שהיו רואין את הגשמע, שאי אפשר לראות במקום אחר (רש"י). יש בזה עוד כוונה, כי צמתן תורה נאמר, אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו

מי זהם יגיד זאת, ואין זאת אלא תורה שנאמר (דברים ד-מד) וזאת התורה אשר שם משה, מיד ילאו צפחי נפש ע"כ. ויש להבין למה לא אמר צפירוש, מי זהם יגיד תורה, ולמה אמר 'זאת', ואין זאת אלא תורה.

אמנם הכוונה הוא, כי מי שמקיים מצות ה' צפניות, עבור יראת העונש או אהבת שכר, הוא אינו רוצה בעצם המצוה, ואינו חפץ צמנתיו אלא צשכרו, והמצוה הוא רק סיבה שעל ידו יוכל להגיע לדבר אחר, לא כן העובד את ה' מאהבה ויראת הרוממות, הוא רוצה בהמצוה עצמה. והקצ"ה כאשר יתן שכר לעושי מצותיו, הוא יתן שכרו הגדול למי שקיים מצותיו היתה רק 'זאת', המצוה בעצמה ולא שום שאר פניות וחשבונות, ומי צכס יגיד 'זאת', שיאמר שקיים המצות צצחי 'זאת', שנאמר וזאת התורה אשר שם משה, שלא יהיה התורה למטרה עבור דברים אחרים, אלא זאת התורה בעצמה.

ובציינו כינא זה צגמרא (נדרים פא). מאי דכתיב, מי האיש החכם ויבן את זאת וגו', על מה אצדה

ועולם כח, שהוא רצ ושליט בכל העולמות, וירא העם ויגעו, שנחרדו מיראת רוממותו י"ש, ויעמדו מרחוק, עד כמה רחוקים הם, וכמה גדול זכותם שיוכלו לעשות נחת רוחם ליוצאם.

וְרִבְבֵן בתחלת הצעת התורה לישראל, אשר קדר העבודה הוא להתחיל שלא לשמה, הניע להם משה, ועתה אם שמוע תשמעו בקולי וגו', והייתם לי סגולה מכל העמים (שמות יט-ה), והיינו שכר מצוה, להיות לו לעם סגולה. וכאשר בא להם השגת והארת התורה ציוס שישי בסיון, היא זה על דרך קדר התחלת העבודה, בזוונה מעורבת להיות לו לעם סגולה. אבל אין זה עיקר העבודה, אלא בגין דאיהו רצ ושליט, ולכן למחרתו הוציאתם לקראת ההר, ושם נתגלה להם עולם כבוד מלכותו, וקראו להם העליונים והתחתונים, והשיגו יקר תפארת גדולתו, עד שכמעט נתבטלו ממצאיות מרוב יראת רוממותו, להורות להם כי זהו עיקר העבודה להשתדל להגיע אליה, לאהוב את האמת בשביל שהוא האמת.

וְעַל זה נזה לנו התורה, לזכור תמיד ממעמד הר סיני, רק השמר לך

(דברים ד-לה). וצרש"י כשנתן הקב"ה את התורה, פתח להם שבעה רקיעים, וכשם שקראו את העליונים כך קראו את התחתונים, וראו שהוא יחידי, לכך נאמר אתה הראת לדעת (מכילתא) ע"כ. ואם כן כאשר אמר ה', אנכי ה' אלקיך, לא יהיה לך אלהים אחרים, לא רק ששמעו את הדברים והוצרכו להאמין בו, אלא ראו זאת צעיניהם, כי ראו הכל מרום השמים עד תחתיות ארץ, כי אין עוד מלכדו. וזהו וכל העם רואים את הקולות, מה ששמעו מאת ה', ראו זאת גם צעיניהם.

וּבְבוֹ כן נשאר מצות ה', ראו והצחינו והשיגו בכל מצוה, איך שזהו דרך הנכונה להתנהג בה, ואיך הרמ"ח עשין נותנין חיות להרמ"ח אצרים, וכמו כן השס"ה לאוין להשס"ה גידין. והשיגו שיש לקיים התורה אמת בשביל שהוא האמת. וזהו וכל העם רואים את הקולות, מלשון הצנה והשגה, שהשיגו אמתיות דברי ה', אשר דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום. — ומה גם שראו גדול כבוד ה' למעלה בשבע הרקיעים, ואלפי רבבות מלאכי אש שעושים באימה ויראה רזון קונם, והשיגו גדול

משכורתך 'שלמה', כי צודאי שכר ה' שלם, ולא נותן למחנה ולשליש ולרביעי.

ויש לומר כי גר הצא להחגייר, יתכן בראשית עבודתו שהוא צא על מנת לקבל פרס, הוא מכיר גדול עם ישראל, ורצותהון לישראל כד מטיא שעתא, שכר העולם הצא הנצחי עד אין קץ, ואם בחוקותי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם וכו', על כן הוא צא להחגייר לזכות לצרכות ה' לעמיד. אצל צאמת תכלית העבודה צריכה להיות, לצוא לידי השגה, לאהוב את האמת מפני שהוא אמת, שאין זכיה יותר לאדם ממה שהוא יכול לעשות נחת רוח לצורא עולם, ושכר מנוה מנוה (אבות ד-ז), ענא הזכות שיוכל לקיים מנוה הוא כצר השכר היותר גדול בענמו.

ובבזו שפירש הרה"ק רבי דוד מלעלוב ז"ע הכתוב, ראה אנכי נותן לפניכם היום צרכה וקללה וגו' (דברים יא-כו), ראה והתבונן באיזה מצב אתם עומדים, שגם היום אחר ארבעים שנה של עבודת ה' צמדצר, עדיין אני צריך להציע לכם צרכה אם תשמעו את מצות ה', וקללה אם לא תשמעו, הלא כצר הגיע הזמן שתצינו

ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך, יום' אשר עמדת לפני ה' אלקיך צהר חורב, שגם אחר שזכיתם להשיג כל התורה ציום השישי, אמר ה' למשה למחרת, הקהל לי את העם ואשמיעם את דברי, אם כי כצר ידעו והשיגו כל התורה מאתמו, ולמה הוצרכו לעמוד שוב צהר חורב לקבל התורה. על זה אמר, 'למען ילמדון', הוספת מעמד הר סיני היתה למען ללמדם, 'ליראה אותי כל הימים אשר הם חיים על האדמה', שתכלית קיום התורה לקיימה מתוך יראת הרוממות, אשר זה זכו להשיג צהר סיני, אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו.

ובזה יש לצאר מה שקרינו צמגילת רות, ויען צועו ויאמר לה, הגד הגד לי כל אשר עשית וגו', ותעזבי אציק ואמך וארץ מולדתך, ותלכי אל עם אשר לא ידעת תמול שלשום, ישלם ה' פעלך, ותהי משכורתך שלמה מעם ה' אלקי ישראל, 'אשר צאת לחסות תחת כנפיו' (ז-א). ולכאורה סיום הכתוב מיותר, שהרי כצר אמר שעוצה אציה ואמה ומולדתה, והלכה אל עם אשר לא ידעה. וגם מהו הכוונה ותהי

כי 'את הזרחה אשר תשמעו', ע"כ
העובדא שזוכה לשמוע היא היא
הזרחה היותר גדולה, 'והקללה אם לא
תשמעו', זה שאינכם שומעים היא היא
הקללה בעצמה ע"כ. (ועיין באריכות
באזן שלמה (פ' ראה אות א) שכוון גם כן
לזה).

וזדו שאמר צועז לרות, הן שמעתי
כי עזבת הכל, אצ"ך ואמך
ומולדתך, וזאת אל עם אשר לא
ידעת, וזדאי שישלם ה' פעלך, כי
הקצ"ה גומל טוב לשומרי מצותיו. אך
חזכה למדריגה יותר גדולה, ותהי
משכורתך שלמה אשר צאת לחסות
תחת כנפיו, ע"כ הדבר שזכית לחסות
תחת כנפיו, זה יהיה לך השכר
כשלעצמה, שחגיע למדריגה שאין דבר
טוב יותר בעולם מלחסות תחת כנפי
השכינה, עד שלא תבקש עוד שום
שכר נוסף על זה, אלא משכורתך תהי
שלימה, כאלו קבלת כבר כל שכרך
זוה גופיה שזכית לצוא לחסות תחת
כנפי השכינה.

הבתוב אומר, ימצאנו בארץ מדבר
וגו', יסוצנהו יצוננהו
יארנהו כאישון עינו (דברים לז-י).
וצרש"י סצבן צתחתית ההר, שכפאו

עליהם כגיגית, יצוננהו שם צתורה
וצינה, יארנהו מנחש שרף ועקרב וכו'
ע"ש. ונראה כי חז"ל (שבת פח).
פירשו, דכפיית ההר היתה לכופס
לקבל התורה, אם מקבלים התורה
מוטב, ואן לאו שם תהא קצורתכם
ע"כ. אמנם מצואר צספה"ק כי יום
מתן תורה הוא יום חתונתו ויום
שמחת לבו (שיר ג-יא), ופירשו חז"ל
(מעניית כו:) יום חתונתו זה מתן תורה
ע"כ. והנה כל נישואין הוא צקידושין
וכתובה וחופה, ולכן מתחלה נתן ה'
לישראל רכוש מצרים לכסף קידושין,
והלוחות כתובים משני עבריהם הוא
הכתובה, וכפיית הר כגיגית היתה
החופה והיחוד עם הקצ"ה. והקידושין
והכתובה יכולים להיות גם על ידי
שליח, זה משה רבינו, אמנם היחוד
בהחופה הוא כנסת ישראל עם דודה
כזיכול יחד צתחתית ההר.

ובהיות שצשעת החופה הצעל
מתחייב צשארה כסותה
ועונתה, להמציא מזונות וכסות
לאשתו, ומתחייב הצעל צרפואתה
וצפרקונה (כתובות מו:), כן אז צשעה
שכפה עליהם ההר כגיגית, נתחייב
הקצ"ה להמציא לנו פרנסתינו שארה
וכסותה ורפואתה ופרקונה. וכל זמן

וכמו כן בכל שנה כאשר מגיע זמן מתן תורתנו, ומעלה עלינו כאלו אנו עומדים על הר סיני ומקבלים את התורה, אנו נכנסים גם כן לחופה יחד, ומתחייב שנית להמציא לנו מזונותינו ורפואתנו וכל זרכינו. וכמו כן אנו מצדנו מתחייבים להמציא כל מעשה ידינו אליו ית"ש, ולעצדו בלצב שלם.

ואנו מתפללים, והערצ נא ה' אלקיני את דברי תורתך צפינו, שזכה לטעום טעם עריבות צורת ה' ומנותיה, שנהיה בצח"י צמנותיו חפץ מאד, להשיג איך היא מתוקה מדבש ונפת נופים. והעצה לזה הוא להפקיר עצמינו כולו לתורה ועבודה. וכמו שפירשו, ויצואו מרתה ולא יכלו לשחות מים ממרה כי מרים הם (שמות טו-כג), כי אין מים אלא תורה (צבא קמא יז.), ולא השיגו מתיקות התורה, ואמרו כי מרים הם, ואין הם יכולים לשחות, וילוו העם אל משה ויאמרו מה נשטה. ויורהו ה' עץ, הקצ"ה הורה לו עצה לזה, וישלך אל המים, שישליך עצמו לתוך ים התורה, ואז יראה צרבות הימים וימתקו המים, איך באמת התורה מתוקה, ואיך דרכיה דרכי נועם. כן יזכו ה'

שאנו משעזדים מעשה ידינו להצעל, גם הקצ"ה עומד בחיובו לנו. ולכן כל המקבל עליו עול תורה, מעצירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ (אבות ג-ה), כי זה מוטל על הצעל להמציא לכנסת ישראל כלה קרואה צנעימה. ולא קבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא תהא אומה ולשון שולטת בהם (עבודה זרה ה.), כי הצעל חייב צפרקונה. ונתרפאו צמתן תורה כל החולאים, וכמו שאמרו (שהש"ר ד-טו) צשעה שעמדו ישראל לפני הר סיני, לא היה בהם חגרין ולא סומין ולא אלמין וכו', על אותה שעה נאמר כולך יפה רעיתי ע"כ. והיינו מטעם כי הצעל חייב צרפואתה.

ובראיה דמהאי טעמא כפה עליהן ההר כגיגית דייקא, כי המוקף צהר הוא משומר מכל זר ואויב, וכיון שצשעת החופה מתחייב הצעל לשמור את כלתו, על כן הקיפם אז כגיגית, להורות שהם משומרים, ולא יגיע להם שום נזק. וזהו שאמר, יסוצבנהו צהקפת ההר כגיגית, יצוננהו, שמוזה יוכל כנסת ישראל להתצונן, אשר יצרנהו כאישון עינו, שהקצ"ה שומר את ישראל, כהצעל השומר ומשגיח על טובת אשתו. -

תורה

נעילת החג

יה דברי

לקבל התורה מתוך שמחה וטוב לבב, שפע של צרכות, כהתחייבות הארוס
ולהצין ולהשכיל צמורת אמת בשכיל לארוסתו, מתוך שמחה ונחת עד
שהוא האמת, והקצ"ה ישפיע עלינו עולם.

